

No 45 (2020)

P.5

The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields. Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month. Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal. Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian

Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com

CONTENT

ECONOMIC SCIENCES

Kamratov S. DESCRIPTIVE STRATEGIC MODEL MANAGEMENT OF ENTERPRISES OF THE FORESTRY INDUSTRY.....	3	Fabiyanska V., Gutsalenko O. REGULATORY SUPPORT OF INDEPENDENT AUDIT IN UKRAINE	35
Tlekhurai-Berzegova L., Buller E., Vodozhdokova Z., Hotova I. HR MANAGEMENT STRATEGY AS A TOOL FOR ACHIEVING THE ORGANIZATION'S GOALS	8	Hramtsov I., Fofanova A. FOREST MANAGEMENT AND FOREST REPRODUCTION ANALYSIS IN THE MURMANSK REGION.....	46
Buller E., Tlekhurai-Berzegova L., Hotova I., Vodozhdokova Z. TO THE QUESTION ABOUT THE CHOICE OF FORMS OF TRAINING IN YOUR ORGANIZATION	10	Shparyk Ya. FOREIGN EXPERIENCE OF MORTGAGE LAND LENDING	49
Todosiichuk V., Mashevskaya A., Dzyubenko O. CREDIT SECURITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES OF UKRAINE	13	Cherevko G., Shuhalo V. BIOGAS PRODUCTION AS AN EFFECTIVE METHOD OF REDUCING THE EUTROPHICATION OF RESERVOIRS..	53
Tomashuk I. RURAL DEVELOPMENT MANAGEMENT OF UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS	23	Shcherbak V., Dudorova T. MODERN TRENDS OF DEVELOPMENT OUTSOURCING IN CUSTOMS LOGISTICS	59

POLITICAL SCIENCES

Khlopov O. PROBLEMS OF CYBERSECURITY AND PROTECTION OF CRITICAL INFRASTRUCTURE	64
---	----

7. Пріоритети та засоби зміцнення економічної безпеки малого і середнього підприємництва : монографія / Т.Г. Васильців, В.І. Волошин, А.М. Гуменюк; Львів. комерц. акад., Нац. ін-т стратег. дослідж., Регіон. ф-л у м. Львові. – Л.: Вид-во Львів. комерц. акад., 2009. – 245 с.: табл. – Бібліогр.: с. 226–245 (198 назв). – ISBN 978-966-1537-60-5.

8. Anzhelika Mashevska (2019) Formation of insurance company financial flows. Polish journal of science. №22. Vol. 2. P.17-26.

9. Aleskerova Yu., Mulyk T., Fedoryshyna L. (2018) Improving credit protection analysis methods Reports of main agricultural enterprises. Baltic Journal of Economic Studies, vol.4, nn2, pp.1-7.

10. Aleskerova Yu., Fedoryshyna L. (2018) Analysis of investment activities of enterprises of Ukraine. Economic system development trends: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine, pp.1-17.

11. Aleskerova Yu., Fedoryshyna L., Koval N. (2018) Features of loan security for the reproduction of fixed assets for agricultural purposes. Baltic Journal of Economic Studies, vol.4, nn 4, pp.1-5.

12. Aleskerova Y., Kovalenko L., Havryliuk V. (2019) Innovative financial criteria for methodological approaches to the assessment of agrarian insurance. Baltic Journal of Economic Studies. 2019. Vol. 5, No. 4. S. 34-41.

13. Todosiychuk V. (2019) Public administration of anti-inflation policy in the system of monetary regulation of economy. Znanstvena misel journal. The journal is registered and published in Slovenia. - 2019. - Vol. 2, № 34. - S. 44-52.

14. Todosiychuk V., Fedoryshyna L. (2019) Analiz controlling financial risks of enterprise. Polish journal of science. № 21, Vol. 2. - P. 30-42.

15. Rogach, S., Vdovenko, L., & Polishchuk, O. (2019). Agriculture of Ukraine under the joint policy of the European Union. Baltic Journal of Economic Studies, vol. 5, no. 3, pp. 178–183.

16. Myronenko M., Polova O., Khaietska O., Koval N. (2018). Capitalization of banks: theory, practice and directions of ensuring. Banks and Bank Systems, 13(1), 173-183.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Томашук І.В.

*асистент кафедри аналізу та статистики
Вінницький національний аграрний університет,
Вінниця*

RURAL DEVELOPMENT MANAGEMENT OF UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS

Tomashuk I.

*assistant of the department of analysis and statistics
Vinnytsia National Agrarian University
Vinnytsia*

Анотація

У статті розглянуто проблеми управління розвитком сільських територій та проаналізовано ефективність управління ресурсним потенціалом сільських територій. Виявлено необхідність значних змін у державній політиці щодо управління сільськими територіями.

Наголошено, що відродження сільських територій залежить передусім від рівня економічного розвитку країни. Акцентовано, що багатофункціональний розвиток села необхідно здійснювати з урахуванням монолітного підходу до розв'язання проблем аграрного комплексу, села, сільських територій загалом через поєднання інтересів жителів сільської місцевості, сільських громад, місцевого самоврядування та держави, застосовуючи соціальні й економічні важелі регулювання відповідних відносин у поєднанні з організаційними і правовими. Наголошено, що в рамках здійснення державної політики розвитку сільських територій потребують активізації процеси проведення адміністративно-територіальної реформи, яка б передбачала здійснення реформи інститутів державної влади, реформу місцевого самоуправління (максимальна децентралізація) та територіальну реформу (потрібно визначити територію юрисдикції кожної сільської територіальної громади).

Зроблено висновки, що запорукою ефективного управління розвитком сільських територій і АПК є професійне кадрове забезпечення, необхідність активізації інноваційної діяльності, раціональне впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробничу діяльність, дієвість державних та регіональних програм сільського розвитку.

Abstract

The problems of rural development management are investigated in the article, the analysis of the efficiency of management of the resource potential of rural territories is made. The necessity of significant changes in the state policy of management of rural territories is determined. It is emphasized that the revival of rural territories depends primarily on the level of economic development of the country. It is emphasized that multifunctional

development of the village should be carried out taking into account the integrated approach to solving the problems of the agricultural complex, the village, rural territories in general through the combination of interests of rural residents, rural communities, local self-government and the state, applying social and economic levers to regulate relevant relations with organizational and legal. It is emphasized that the implementation of the state rural development policy requires the intensification of the processes of administrative-territorial reform, which would envisage the reform of state institutions, the reform of local self-government (maximum decentralization) and territorial reform (it is necessary to define the territory of jurisdiction of each rural community).

It is concluded that the key to effective management of rural development and agriculture is the professional staffing, the need to activate innovative activities, rational implementation of scientific and technological progress in production, the effectiveness of state and regional programs of rural development.

Ключові слова: сільські території, управління розвитком, реформування, державна підтримка, кадрове забезпечення, інтеграція, потенціал, децентралізація.

Keywords: rural areas, development management, reform, state support, human resources, integration, potential, decentralization.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сільські території України характеризуються наявністю низки проблем, більшість з яких не вирішується протягом десятиліть. Відсутність чітко сформульованої та ефективної системи управління розвитком сільських територій призводить до постійного погіршення якості життя сільського населення. Відбувається зменшення його чисельності загалом та у працездатному віці зокрема (внаслідок як природного скорочення, так і активних міграційних процесів). Крім того, спостерігається незадовільний стан інфраструктурного забезпечення, зниження рівня доходів та відсутність альтернатив сільському господарству. Одночасно, сучасні складові управління розвитком сільських територій супроводжуються низькою економічною ефективністю та високою трудомісткістю його здійснення. Тому існує нагальна потреба у запровадженні нових, більш ефективних методів управління розвитком сільських територій України з метою покращення соціально-економічних умов проживання сільських мешканців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Протягом усього періоду незалежності нашої держави аграрна проблематика незмінно знаходиться у центрі уваги вітчизняних політиків, вчених-економістів, господарників, громадських діячів, експертів, а також великого кола пересічних громадян, які тією чи іншою мірою дотичні до проблем українського села. Також негаразди українського села активно вивчаються фахівцями в галузі аграрної економіки, державного управління, соціології, місцевого самоврядування та ін. Проблеми управління політикою розвитку села та їх теоретичне обґрунтування висвітлено у наукових роботах і дослідженнях відомих вітчизняних і зарубіжних учених-аграріїв: Г. Калетніка, І. Гончарук, К. Мазур, А. Антонова, Г. Антонюка, Я. Панюри, О. Гуторової, А. Даниленко, І. Канцур, Г. Євтушенко, І. Кириленка, М. Кропивка, В. Крупін, Ю. Злидник, В. Луцяка, М. Маліка, О. Онищенко, В. Юрчишина, І. Синявської, D. Fogaу, X. Goenaga, В. Чернятіної, І. Чухно, О. Шульги та ін.

Проте досі залишається багато актуальних, але невирішених питань з даної тематики. Все це вимагає суттєвої уваги науковців до дослідження процесів, що відбуваються в межах сільської

соціально-територіальної підсистеми українського суспільства.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасний стан сільських територій України характеризується не лише значними структурними, функціональними та пов'язаними із ними демографічними проблемами, він також відзначається значним потенціалом до розвитку сільськогосподарської та інших видів підприємницької діяльності на селі. Водночас, реалізація цього потенціалу є неможливою без ґрунтовного дослідження проблем і перспектив економічного розвитку сільських територій не як другорядної після міст за важливістю категорії, а як повноцінної та потребуючої активної підтримки складової регіональної економіки, що є не лише місцем виробництва сільськогосподарської продукції, але й територією проживання та отримання доходів третини населення держави.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є вивчення існуючих проблемних питань, які стосуються управління розвитком сільських територій та визначення основних напрямів його вдосконалення. Також здійснення комплексного аналізу сучасного стану та проблем розвитку сільських територій України, обґрунтування критеріїв оптимізації управління ними, визначення стратегічних пріоритетів їх розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розв'язання глобальних економічних проблем у нашій державі необхідно починати з аграрної сфери і сільської місцевості, оскільки вони є тим комплексним складним структурним об'єктом, який посідає важливе місце в стратегії розвитку економіки країни. Сьогодні потрібно констатувати відсутність необхідних передумов для ефективної реалізації потенціалу сільських територій, а також значні недоліки та не сформованість системи управління їх розвитком. Потенціал розвитку сільських територій України, як і держави загалом, може бути розкритий та реалізований лише за умови формування ефективної системи державного управління.

Складність реформування державного управління розвитком сільських територій полягає у необхідності дотримання системності, комплексності, урахування всіх аспектів цього процесу, оскільки кожна з його складових відіграє важливу

роль у реалізації стратегічних завдань нової державної аграрної політики [9]. Водночас ефективність державного управління залежить від дотримання ціннісних орієнтирів. Нині можна стверджувати про відсутність чітко сформованих та діючих ціннісних орієнтирів в управлінні розвитком сільських територій, що призводить, зокрема, до марнування державних ресурсів та низької ефективності заходів з їх соціально-економічного розвитку [10].

Сьогодні в Україні одним із пріоритетних напрямків вирішення проблем управління розвитком сільських територій є децентралізація. Крім того Президент України підписав Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», яким регулюються відносини, що виникають у процесі добровільного об'єднання громад сіл, селищ та міст (рис. 1). Таким чином, планується, що даний комплексний підхід допоможе у вирішенні основних проблем розвитку сільських територій України, в основу якого закладаються принципи сталого розвитку.

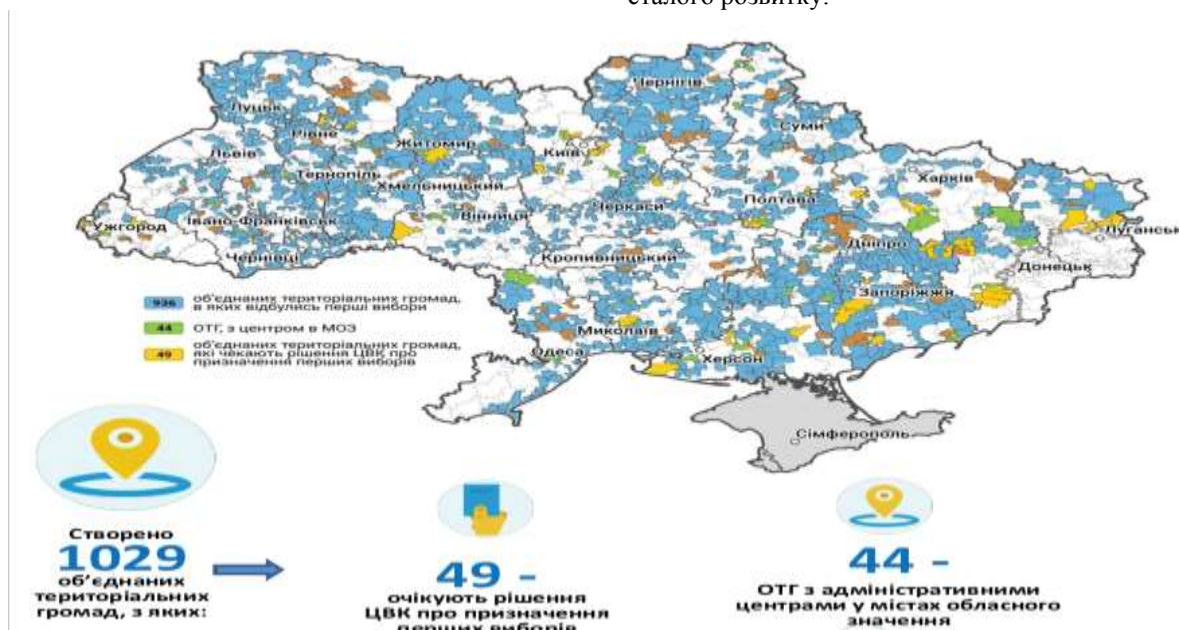

Рис. 1. Формування ОТГ в Україні станом на 01.01.2020 р.

Джерело: сформовано на основі [14]

З метою покращення соціально-економічного розвитку сільських територій нині в Україні розглядається документ щодо «Реформування субрегіонального рівня адміністративно-територіального устрою України: можливі та оптимальні варіанти». Міністерство регіонального розвитку України за ініціативи Центру політико-правових реформ узгоджують проект «Підготовка та громадське обговорення обґрунтованої пропозиції нового районного поділу всіх областей в рамках реформи місцевого самоврядування України», який планується реалізувати за фінансової підтримки Уряду Великої

Британії, що містить пропозиції щодо кількості нових адміністративно-територіальних одиниць субрегіонального рівня.

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади базується на однойменній Концепції. Україна планує завершити реформу у 2020 році, провівши чергові місцеві вибори на новій територіальній основі місцевого самоврядування.

На рис. 2 наведена інформація щодо створення ОТГ у розрізі областей України станом на 1 січня 2020 року.

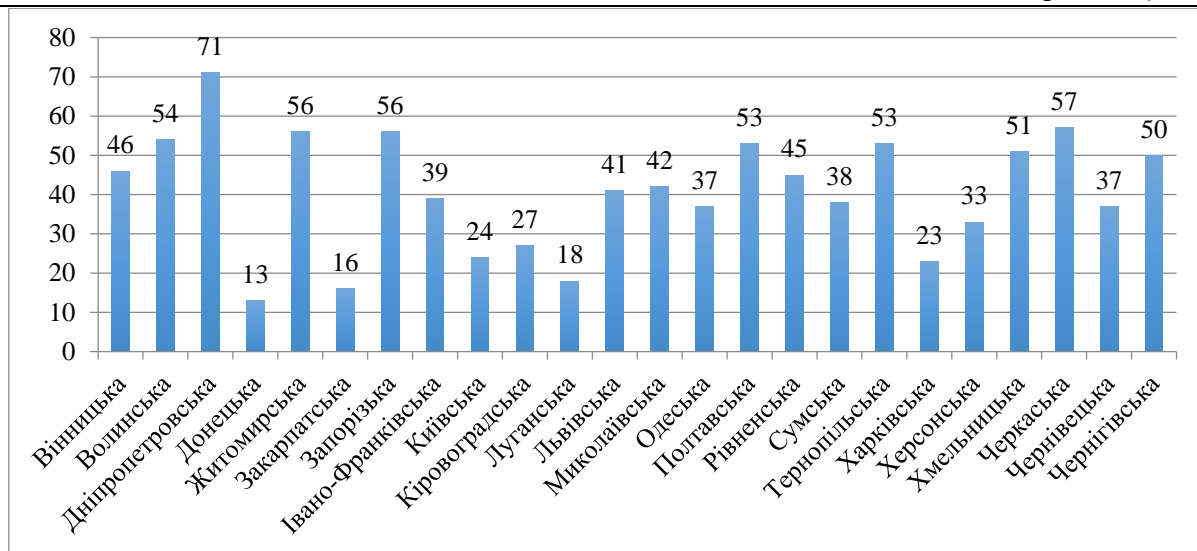

Рис. 2. Кількість ОТГ в Україні з адміністративними центрами у містах обласного значення, одиниць
Джерело: сформовано на основі [14]

За період з 2015 по 2019 рік в Україні було сформовано 1029 ОТГ. Динаміку формування ОТГ в Україні показано на рис. 3.

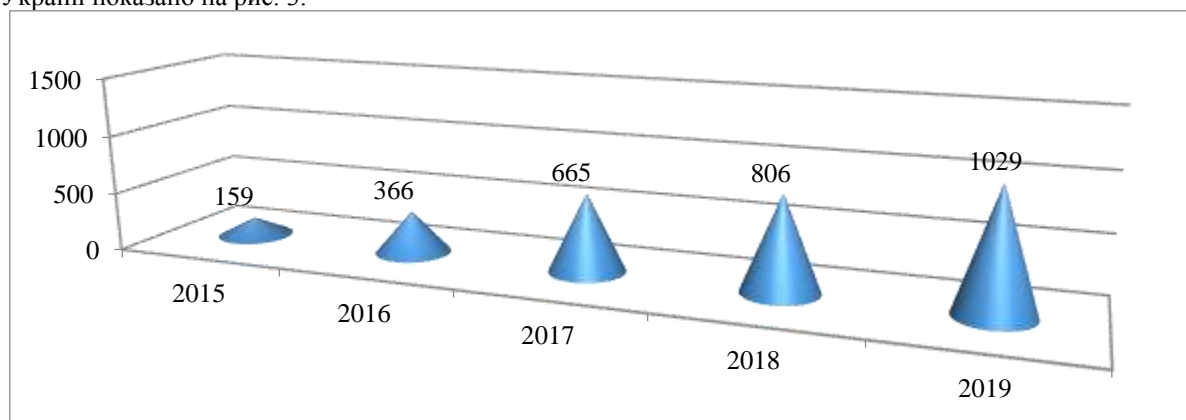

Рис. 3. Динаміка формування ОТГ в Україні у 2015-2019 рр., одиниць
Джерело: сформовано на основі [14]

Сільські території відіграють важливу роль у національній економіці. Вони забезпечують населення продуктами харчування, а переробну промисловість - сировиною. Дослідження наукової спільноти поділяють сільські території на окремі типи (табл. 1).

Таблиця 1

Типи сільських територій		
	Типи	Характеристика
I →	Типово сільські (аграрні) території	Особливістю цього різновиду сільських територіальних громад є наявність великої кількості відповідного природного ресурсу - земель сільськогосподарського призначення.
II →	Перехідні (змішані) території	До цієї категорії належать сільські урбанізовані зони та "аграрні міста". Основною умовою розвитку сільських утворень як перехідних є наявність відповідного географічного розташування - передмістя.
III →	Території зі спеціальним режимом функціонування	(Оздоровчо-рекреаційні, гірські та прикордонні) -особливістю оздоровчо-рекреаційних та гірських є надання туристичних, оздоровчих та історико-культурних послуг.

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

Результати експериментальних досліджень доводять, що ефективність розвитку потенціалу сільських територій залежить від ефективного управління ними. Основним суб'єктом управління в сільській місцевості є органи місцевого самоврядування. Наділення їх відповідними повноваженнями та ресурсами дозволить вирішити проблеми щодо створення сприятливого життєвого середовища селян [12]. У цьому контексті, виконання конкретних функцій сільських територій відіграють надзвичайно важливу роль у їх соціально-економічному розвитку (табл. 2).

Таблиця 2

Функції сільських територій

	Функція	Характеристика
I	<i>Економічна</i>	Забезпечення нормативного формування та розвитку всіх векторів економіки сільських територій.
II	<i>Демографічна</i>	Відтворення як сільського населення, так і сільських населених пунктів різних видів.
III	<i>Виробнича</i>	Формування експортного потенціалу аграрного сектора.
IV	<i>Соціальна</i>	Забезпечення соціального розвитку села.
V	<i>Організаційно-управлінська</i>	Створення організаційного механізму. Мета – сформувати керівні та керувані системи, а також зв'язки та відносини з ними, тобто створення органів управління зовнішньоекономічною діяльністю, добирання та розстановка кадрів тощо.
VI	<i>Природно-відтворювальна</i>	Характеризується природними відтворювальними процесами складників сільських територій.
VII	<i>Рекреаційно-туристична</i>	Максимальне задоволення потреб як вітчизняних так і іноземних туристів у відпочинку, оздоровленні, лікуванні, духовному та фізичному розвитку.
VIII	<i>Культурна</i>	Забезпечення сільських мешканців духовними та матеріальними цінностями.

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

Нині надзвичайно важко уявити економічний розвиток України без відродження українського села. Тенденція до погіршення соціально-економічного становища сільських територій спричиняє підвищення дисбалансу в розміщенні продуктивних сил держави, що зумовлює відтік ресурсів у великі міста, які сконцентровують в собі все більшу частину фінансового, промислового, науково-технічного та кадрового потенціалу. Натомість село, із слаборозвинутою інфраструктурою і низьким рівнем життя населення, й надалі перебуває в депресивному стані [11; 18]. Процес реформування сільських територій гальмується, що спричинено рядом проблем (рис. 4).

Для державного регулювання соціально-економічного розвитку сільських територій в ринкових умовах господарювання характерним є компліція системи типових норм і заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, які здійснюють державні установи та суспільні організації з метою стабілізації й адаптації соціально-

економічної системи до існуючих умов, яким притаманна мінливість. Процес державного регулювання соціально-економічних явищ і процесів передбачає послідовне дотримання норм і виконання комплексу організаційних, економічних, фінансових, управлінських заходів [17; 18], які виступають складовими компонентами ефективної політики забезпечення сталого розвитку сільських територій.

Основними критеріями стійкого сільського розвитку є підвищення ефективності сільського господарства, диверсифікація сільської економіки в цілому, продовольча безпека країни, природний приріст сільського населення, підвищення рівня та якості життя на селі, дотримання соціального контролю над історично освоєними територіями [5; 12], поліпшення родючості ґрунту й екологічної ситуації в сільських районах.

Перелічені критерії забезпечуються різними заходами, раціональне поєднання яких і становить сутність політики стійкого сільського розвитку.

Рис. 4. Основні проблеми управління розвитком сільських територій

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

Світовий досвід та вітчизняна практика переконує, що про рівень розвитку економіки і якості життя населення країни можна судити за рівнем розвитку сільських територій [22]. Це пояснюється

тим, що неможливо забезпечити комплексний розвиток, закласти міцний фундамент майбутнього, не формуючи високих стандартів життя для сільського населення (рис. 5).

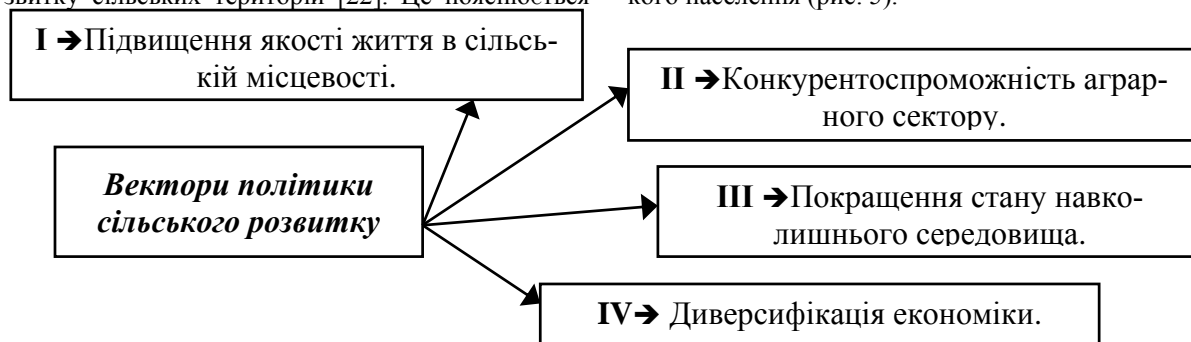

Рис. 5. Основні вектори політики сільського розвитку

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

Ураховуючи це, провідні країни світу розробляють дієві механізми збереження села, сільського способу життя та сільських традицій. Із цією метою постійно удосконалюється політика соціально-економічного розвитку сільських територій, що потребує внесення відповідних змін до системи управління, збільшення видатків на реалізацію державних програм [5].

держадміністрацій, які відповідальні за економічний і соціальний розвиток, є, як правило, фахівцями у порівняно вузьких питаннях планування і управління. Зайняті вирішенням поточних проблем, вони не приділяють достатньої уваги перспективним питанням, не мають досвіду сталого регіонального розвитку в умовах сучасної ринкової економіки і розвитку самоврядування, не володіють системним уявленням і знанням сучасних методичних підходів та алгоритмів [13]. Тому необхідно приступити до створення ефективної системи навчання та перепідготовки кадрів для розвитку сільських територій (табл. 3).

Запорукою ефективної реалізації політики розвитку сільських територій є її кадрове забезпечення. Як зазначає М. Малік, професійні кадри – головна умова здійснення вибраної стратегії сталого розвитку сільських територій, тобто, управлінці повинні їй відповідати. У нашій країні працівники

Таблиця 3

Основні проблеми кадрового забезпечення місцевого самоврядування на сільських територіях

	Характеристика проблем
I	•Недосконалість нормативно-правової бази з питань кадрового забезпечення сфери публічного управління;
II	•Нестабільність складу, недоліки в доборі, використанні й утриманні управлінських кадрів та порушення принципу наступності в роботі;
III	•Непрозорість діяльності органів місцевого самоврядування в кадровій сфері;
IV	•Низка проблем, успадкованих від попередньої влади, передусім корумпованість, низька моральність, недотримання вимог щодо політичної нейтральності;
V	•Недостатній рівень професіоналізму та адміністративної культури посадових осіб місцевого самоврядування, недосконалість системи їх підготовки та недостатність ресурсного забезпечення цього процесу;
VI	•Непрестижність служби в органах місцевого самоврядування, низький рівень соціальної мотивації та соціального захисту посадових осіб місцевого самоврядування;
VII	•Відсутність цілісної кадрової системи та нерозвиненість інститутів професіоналізації системи державного управління, передусім підготовки та використання кадрового резерву;
VIII	•Недосконалість громадського та державного контролю за діяльністю персоналу органів місцевого самоврядування, критеріїв та механізму об'єктивної оцінки їх роботи.

Джерело: сформовано на основі [7]

На нашу думку, основними принципами державної політики мають стати: об'єктивність, наукова обґрунтованість, законність, системність, комплексність, пріоритетність, гнучкість, публічність, ефективність (табл. 4).

Різновиди механізмів державного управління

	Назва	Характеристика
I	Економічний	Механізми державного управління банківською, грошово-валютною, інвестиційною, інноваційною, кредитною, податковою, страховою діяльністю тощо.
II	Мотиваційний	Сукупність командно-адміністративних та соціально-економічних стимулів, що спонукають державних службовців до високоєфективної роботи.
III	Організаційний	Об'єкти, суб'єкти державного управління, їхні цілі, завдання, функції, методи управління та організаційні структури, а також результат їхнього функціонування
IV	Політичний	Механізми формування економічної, соціальної, фінансової, промислової політики тощо.

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

На жаль, сьогодні, на сільських територіях в регіональних органах влади переважають традиційні ієрархічні структури з рідкісним вкрапленням ринкових механізмів. Переваги таких організаційних структур полягають у чіткому розподілі функцій та ієрархічної співвідповідності всіх ланок управління, упорядкованості системи правил і стандартів, що визначають функціонування органів управління. Недоліки виражаються в жорсткій обумовленості поведінки, труднощах організації взаємозв'язків усередині організації і нездатності до швидких нововведень [15].

Ефективність управління сучасними сільськими територіями значною мірою залежить від стратегії соціально-економічного розвитку

регіону. У цьому контексті, інтеграція планів сталого розвитку сільських територій в стратегію соціально-економічного розвитку держави поки не знаходять широкого практичного застосування. В результаті внутрішня міжрегіональна кооперація фактично відсутня, бюджетні кошти використовуються недостатньо ефективно. Державні цільові програми також не вирішують дану задачу. Багато українських вчених визнають, що в Україні в цілому втрачена культура планування використання території [1; 21].

Для забезпечення стійкого розвитку сільських територій необхідно розробити регіональні програми, узгоджуючи їх із розвитком окремого населеного пункту (рис. 6).

Рис. 6. Державна фінансова підтримка місцевого та регіонального розвитку у 2019 році
 Джерело: сформовано на основі [14]

Регіони повинні мати детально опрацьований документ – що, де і яким чином буде розвиватися, за рахунок чого і що матиме з цього конкретна сільська територія. Повинно бути враховано природні особливості (наявність місцевих ресурсів, можливість організувати оздоровлення людей,

відпочинок, використання території для інших, корисних для суспільства цілей). На рис. 7 наведена інформація щодо освоєння коштів за рахунок Державної фінансової підтримки місцевого та регіонального розвитку в Україні.

Рис. 7. Державна фінансова підтримка місцевого та регіонального розвитку у період 2014-2019 рр.
Джерело: сформовано на основі [14]

Сучасний стан управління розвитком сільських територій потребує суттєвого підвищення ролі Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства й Міністерства розвитку громад та територій. АПК та розвиток сільських територій є взаємозалежні категорії. Адже ефективне використання ресурсного потенціалу є запорукою добробуту сільського населення. Значний вплив на фінансове забезпечення аграрних підприємств відіграють регіональні органи влади з питань надання кредитів, укладання лізингових угод та інше. Крім того, варто розглянути механізм іпотечного кредитування сільськогосподарських товаровиробників.

Як зазначає Г.М. Калетнік, іпотечне кредитування є перспективним напрямом і потужним джерелом залучення фінансових ресурсів у сільськогосподарське виробництво, що стане рушійною силою ефективного управління розвитком сільських територій. Результативно діючий іпотечний механізм повинен стати важелем і стимулюючим чинником фінансового й економічного зростання агропромислового комплексу України, забезпечуючи

при цьому соціальний розвиток сільських територій [6].

В свою чергу, ефективність управління розвитком сільських територій повинно базуватись на принципах приватно-державного партнерства. Таке поєднання є основою сталого розвитку сільських територій. В умовах децентралізації ключову роль управління на сільських територіях здійснює Староста (рис.8). Староста - це лідер, якому громада села виказала підтримку. Він - нова посадова особа місцевого самоврядування, нова інституція, створена для того, щоб інтереси всіх жителів сіл в об'єднаних територіальних громадах були належним чином представлені. Щоб соціальні, побутові та інші потреби мешканців села були задоволені. Щоб проблемами місцевого значення вирішувалися швидко, відкрито, зрозуміло. Староста наділений низкою повноважень, визначених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» (стаття 54-1) [14]. Староста також може бути уповноважений радою ОТГ чи її виконавчим комітетом на здійснення інших повноважень, які передбачені іншими законами.

Рис. 8. Інститут старост в об'єднаних територіальних громадах України
Джерело: сформовано на основі [14]

Управління передбачає визначення чітких орієнтирів, як стосовно бажаного соціально-економічного стану, так і методів (засобів) його досягнення. Подолання проблем, що склалися у сільськогосподарській галузі, вимагає безпосереднього втручання держави шляхом фінансування конкретних цільових програм соціального розвитку села [21].

Політика розвитку сільських територій складається із трьох великих частин: підтримка сільськогосподарських виробників, захист довкілля,

підтримка комплексних проектів розвитку сільської інфраструктури. В Україні за останні роки, коли відбувалось переосмислення державної регіональної політики на основі кращого європейського досвіду, політика розвитку сільських територій була визначена фактично частиною політики регіонального розвитку. Крім того наукова спільнота виділяє базові умови розвитку сільських територій, які є запорукою ефективного їх зростання (рис. 9).

Рис. 9. Основні умови розвитку сільських територій
Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

Також важливе значення має регулювання господарських потреб у відповідності з можливостями природного середовища; максимальне забезпечення сільських територій власними ресурсами шляхом їх найбільш раціонального і комплексного використання. Основним є раціональне впровадження всіх досягнень науково-технічного прогресу у виробничу діяльність, що не допускає або

зводять до мінімуму виснаження і деградацію ресурсів, особливо земельних [4; 18]. Розвиток і розміщення виробництва з врахуванням природних умов і ресурсних можливостей кожного регіону, їх охорона і найбільш раціональне використання належать також до основоположних принципів управління сільськими територіями (рис. 10).

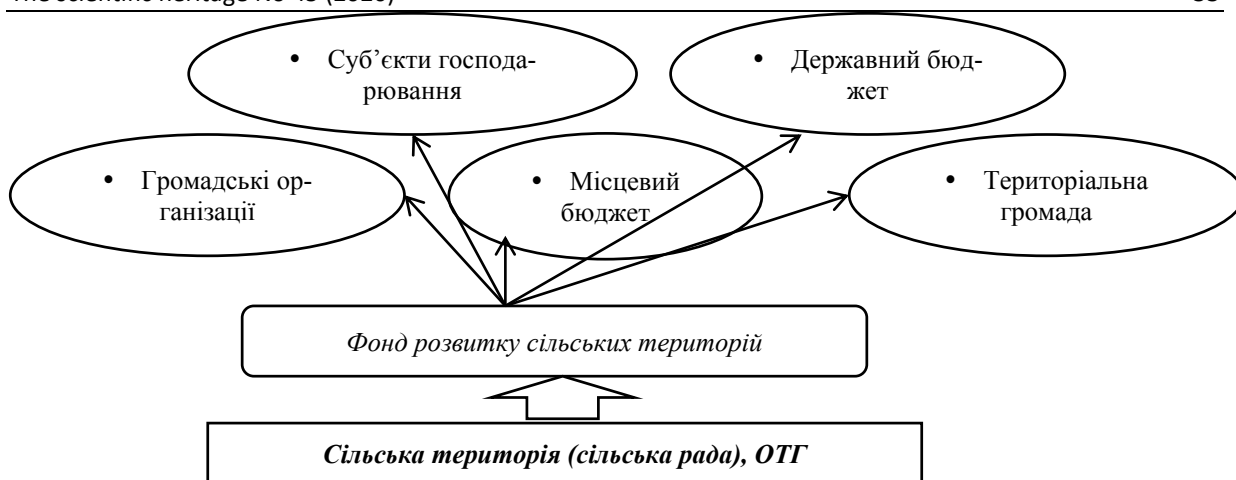

Рис. 10. Джерела фінансування розвитку сільських територій

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

Управління людським та трудовим потенціалом є складовою частиною комплексного управління сільськими територіями. Від кількості трудових ресурсів, їх розміщення, статевого і вікового складу, залежить рівень працевзбезпеченості сільської економіки [8]. Працевзбезпечені сільські території мають можливість більш інтенсивно розвивати й диверсифікувати свою економіку.

Відзначимо, що підсистему управління та організації сільських територій формують: сільські та селищні ради, сільські громади, органи управління об'єктів виробничо- та соціально-економічної діяльності, представництва громадських суспільно-

економічних, соціальних та екологічних організацій, асоціацій, фондів. Центрами організації сільських територій виступають села та селища (з розміщеними в них сільськими та селищними радами), населені пункти, які їм підпорядковуються, окремі фермерські поселення, сучасні ОТГ. Безпосередній управлінський вплив на розвиток сільських територій здійснюють райони та обласні органи місцевого самоврядування та в загальнодержавному масштабі – органи державної влади, які базуються на дотриманні чітких принципів (рис. 11) [17].

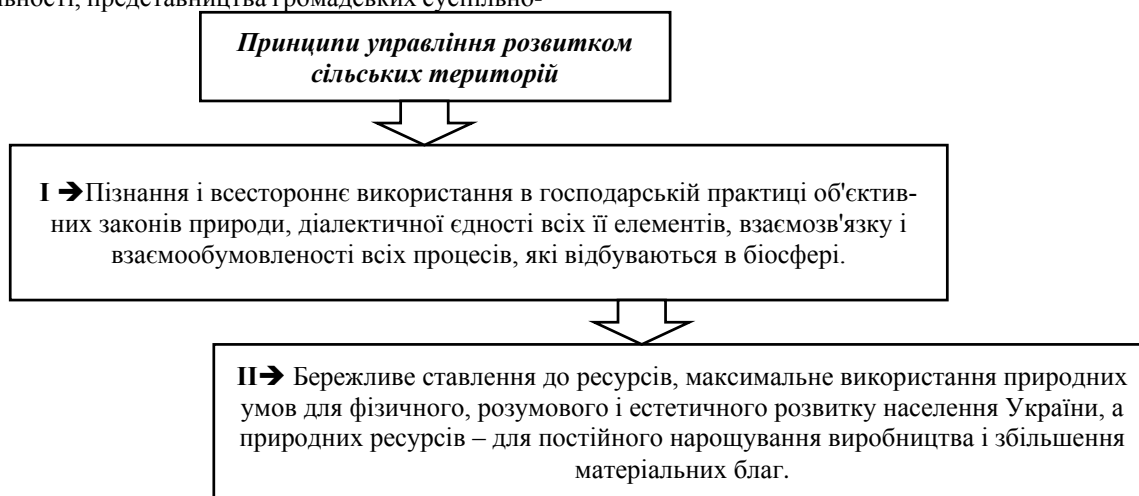

Рис. 11. Принципи управління розвитком сільських територій

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

На державному рівні для забезпечення стабілізації та соціально- економічного розвитку сільських територій вже реалізується велика кількість заходів. Але ситуація в цій сфері залишається складною. Не вирішено низку питань, зокрема соціальні проблемні питання: безробіття, бідність та вимушена трудова міграція, занепад соціальної

інфраструктури, демографічна криза та деградація сільської поселенської мережі тощо [3; 20].

Важливим компонентом стратегії України в межах Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 р. є реформа врядування з очевидними пріоритетними завданнями (табл. 5) [16].

Стратегічні завдання програми сталого розвитку сільських територій

<i>Перелік пріоритетних завдань</i>				
I	II	III	IV	V
•Проведення антикорупційної реформи, судової реформи і реформи правоохоронної системи;	•Реформування системи управління державними фінансами, зокрема шляхом підвищення прозорості та ефективності розподілу та витрачання їх;	•Забезпечення максимальної прозорості процесу державних закупівель згідно з загальними принципами конкуренції;	•Відхід від централізованої моделі управління шляхом: забезпечення спроможності місцевого самоврядування; застосування принципів субсидіарності та фінансової самодостатності місцевого самоврядування;	•Побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні згідно з положеннями Європейської хартії місцевого самоврядування.

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

Процес ефективного управління доцільно формувати на основі вдосконалення міжбюджетних стосунків, здійснення моніторингу соціально-економічного розвитку сільських територій, розроблення й реалізації генеральних планів розвитку сільських територій.

Ефективний розвиток сільських територій у країнах Європи ґрунтується на Концепції «Розумна спеціалізація», яка була сформульована експертною групою Європейської Комісії «Знання для зростання» як стратегія інноваційного розвитку регіонів, що передбачає найбільш ефективне використання їхніх особливостей, розвиток конкурентних переваг. Розумна спеціалізація поєднує промислово, інноваційну та освітню політику, спрямовану на те, щоб вибрати обмежену кількість пріоритетних областей для інвестицій у межах регіону [19; 22], орієнтуючись на його сильні сторони та порівняльні переваги.

Перед розробниками концепції стояло завдання розповсюджувати державні інвестиції на знання та інновації. Підтримка дослідницької діяльності бізнесу в таких сферах, як біотехнології, нанотехнології, з боку державних і, зокрема, регіональних влад повинна була доповнити інші виробничі сфери для розкриття внутрішнього потенціалу та отримання переваг уже на міжнародному ринку. Таким чином, «Розумна спеціалізація» являє собою концепцію політики економічного зростання, що розвивається за рахунок інновацій.

Використовуючи Європейський досвід, сьогодні Україні також потрібно перейти від моделі розвитку, у якій конкурентні переваги зумовлено переважно використанням природних ресурсів, до інноваційної моделі, пріоритетами якої є технологічний рівень, кваліфікована робоча сила, економія енергії та інших видів природних ресурсів і новаторський стиль управління. За такої економічної моделі підґрунтям зростання є «інтелект», а не сировина, що є найкращим способом забезпечити підвищення продуктивності праці в усіх сферах економічної діяльності. Для України це означає впровадження нових технологій не тільки з метою максимального збільшення доданої вартості у промисловості та сільському господарстві, а й також для модернізації транспорту і розвитку сфери послуг. Така модель також потребує масштабних інвестицій в інфраструктуру, передусім у дорожню,

та підтримки мікро-, малого і середнього бізнесу. Тільки такий наукоємний та екологічно безпечний характер зростання надасть змогу протидіяти викликам безробіття, зокрема молодіжного, нестачі ресурсів і політичним негараздам. Створення можливостей легального працевлаштування з гідною оплатою та умовами праці не тільки забезпечить зменшення масштабів бідності та зниження нерівності в суспільстві, а й стане важливим чинником соціальної інтеграції [12; 20]. Необхідною передумовою такого економічного піднесення є стабільність бізнес-середовища.

Відродження сільських територій має стати дослідження розвитку аграрних і неаграрних видів діяльності, спроможних створити необхідну фінансову базу для серйозних соціально-економічних трансформацій на селі з метою забезпечення належних умов проживання населення.

Висновки. Стан та перспективи розвитку сільських територій залежать передусім від рівня економічного розвитку країни. Сільські території є надзвичайно складним об'єктом управлінського впливу. В управлінні сільських територій треба враховувати, що досягнення високого рівня життя населення є основною метою економічного розвитку сільських територій. Тому, запорукою ефективного управління розвитком сільських територій і АПК є професійне кадрове забезпечення, необхідність активізації інноваційної діяльності, раціональне впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробничу діяльність, дієвість державних та регіональних програм сільського розвитку.

Список літератури

1. Антонов А.В. Удосконалення системи управління сільськими територіями. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2010. №10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua> (дата звернення 07.09.2019).
2. Антонюк Г.Я., Панюра Я.Й. Проблеми розвитку АПК на сільських територіях Львівщини. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2013. Вип. 6. С. 220 – 228.
3. Гончарук І.В., Томашук І.В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 4(32). С.19-30.

4. Гуторова О.О. Ефективність виробництва продукції та розвиток сільських територій. URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2524-0455/article/view/90410/86170> (дата звернення 17.12.2019).
5. Даниленко А.С. Пріоритетні напрями забезпечення розвитку сільських територій України. Економіка та управління АПК. 2015. № 1. С. 10–13.
6. Калетник Г.М. Іпотечне кредитування в сільському господарстві України. Економіка АПК. 2013. Вип. 7. С.58–63.
7. Канцур І.Г., Євтушенко Г.І. Проблеми кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/de4f9f996a6810c32e5cdda754075f17.pdf> (дата звернення: 17.09.2018).
8. Кириленко І.Г. Про хід реформування та заходи щодо поліпшення ситуації на селі. Економіка АПК. 2003. № 1 (99). С. 3–11.
9. Кропивко М.Ф. Організація державного і самоврядного управління розвитком сільських територій. Економіка АПК. 2005. № 11 (133). С. 60–62.
10. Крупін В.С., Злидник Ю.Р. Ціннісні орієнтири управління розвитком сільських територій. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2012. № 748 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 176–181.
11. Луцяк В.В., Томашук І.В. Екологічний менеджмент потенціалу Вінницької області. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 1. С. 33-47.
12. Mazur K. VImprovement of mechanisms of state governance of sustainable rural development. The scientific heritage. Hungary. Vol. 3 № 44 (44) (2020). pp. 31-41
13. Малік М.Й. До питання сталого розвитку сільських територій. Економіка АПК: міжнародний науково-виробничий журнал. 2008. № 5. С. 51–55.
14. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. URL: <https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring> (дата звернення 05.02.2020).
15. Онищенко О.М., Юрчишин В.В. Сільський розвиток: основи методології та організації. Економіка України. 2006. № 10. С. 4–13.
16. Про схвалення Концепції Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 лют. 2010 р. № 121-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/121-2010-p>. (дата звернення 11.10.2019).
17. Синявська І.М. Управління сільськими територіями та підвищення його соціально-економічної ефективності. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. 2012, Т.2, Вип. 1(4). С. 262–265.
18. Tomashuk I. Analysis of components of environmentally sustainable development of rural territories in the conditions of global challenges on the example of the Vinnytsya region. The scientific heritage. Hungary. Vol. 3 № 44 (44) (2020). pp. 54-68
19. Foray D., Goenaga X. The goals of Smart Specialization: S3 policy brief series (JRC Scientific and Policy Reports). Brussels: European Commission, 2013.
20. Чернятіна В.А. Механізми реалізації державної політики сталого розвитку сільських територій в Україні. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. м. Харків. 2018. 238 с.
21. Чухно І.А. Визначення джерел фінансово-економічного забезпечення державного управління розвитком сільських територій в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> (дата звернення 21.12.2015).
22. Шульга О.А. Зарубіжна практика управління розвитком сільських територій: трансформація досвіду для України. Аграрна економіка. 2014. Т.7. № 1–2. С. 23–28.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Фабіянська В.Ю.,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри аудиту та державного контролю
Вінницький національний аграрний університет

Гуцаленко О.О.

кандидат економічних наук,
доцент, завідувач кафедри аудиту та державного контролю,
Вінницький національний аграрний університет

REGULATORY SUPPORT OF INDEPENDENT AUDIT IN UKRAINE

Fabiyanska V.,

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of State Audit and Control Department,
Vinnytsia National Agrarian University,
Ukraine

Gutsalenko O.

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor, Head of the Department of Audit and State Control, Vinnytsia National Agrarian University, Ukraine